

(آرشیو حقوق عمومی)

حمید ابو الهیثم

(استادیار گروه حقوق دانشگاه آزاد سمنان)

وکیل محسنی طاهری

دولت و نظام بانکی

- سرشناسه : طاهری، محسن، ۱۳۴۶ -
عنوان و نام پدیدآور : دولت و نظارت بر نظام بانکی/محسن طاهری، حمید ابراهیمیان؛ ویراستار محسن طاهری.
مشخصات نشر : سمنان: ارمغان ارسطو، ۱۴۰۰.
مشخصات ظاهری : ز، ۹۹ ص.: نمودار.
شابک : 978-622-94171-1-9
وضعیت فهرست نویسی : فیبا
پادداشت : کتابنامه: ص. ۹۴ - ۹۹.
موضوع : بانک و بانکداری -- ایران -- سیاست دولت
Banks and banking -- Government policy -- Iran

بانک و بانکداری -- ایران
Banks and banking -- Iran

- شناسه افزوده : ابراهیمیان، حمید، ۱۳۴۷ -
رده بندی کنگره : ۲/۳۲۷۰ HG
رده بندی دیویی : ۱۰۹۵۵/۳۲۲
شماره کتابشناسی ملی : ۸۷۳۷۸۱۰
اطلاعات رکورد کتابشناسی : فیبا
تاریخ درخواست : ۱۳۸۰/۱۱/۲۰
تاریخ پاسخگویی :
کد پیگیری : ۸۷۳۷۳۹۵

ارمغان ارسطو

انتشارات ارمغان ارسطو

سمنان - میدان معلم - مجتمع اسکان - واحد ۲۶ - تلفن ۰۲۳۳۳۳۳۸۴۸۴

ISBN: 978-622-94171-1-9

دولت و نظارت بر نظام بانکی

گردآورندگان: محسن طاهری، حمید ابراهیمیان

ویراستار: محسن طاهری

چاپ اول: ۱۴۰۰

لیتوگرافی و چاپ: ایران زمین

ناظر فنی چاپ: کاوه رحمانی

تیراژ: ۱۰۰

قیمت: ۶۰۰۰۰۰ ریال

فهرست مطالب

عنوان

صفحه

۱.....	مقدمه.....
۳.....	فصل اول: کلیات تحقیق.....
۴.....	۱-۱- تبیین موضوع.....
۵.....	۲-۱- ضرورت تحقیق.....
۵.....	۳-۱- مفهوم شناسی.....
۵.....	۱-۳-۱- مفهوم دولت.....
۶.....	۲-۳-۱- مفهوم حاکمیت.....
۶.....	۳-۳-۱- مفهوم فساد.....
۹.....	۴-۳-۱- مفهوم نظارت.....
۱۲.....	۵-۳-۱- مفهوم بانک و بانکداری.....
۱۵.....	۴-۱- سازماندهی سیاستهای کلان ناظر بر فساد اداری.....
۱۷.....	۵-۱- نگاه قانونگذار به فساد و تخلفات اداری.....
۱۸.....	۱-۵-۱- پیشینه قوانین و مقررات مربوط به تخلفات اداری.....
۱۹.....	۲-۵-۱- قوانین و مقررات پیشگیرانه.....
۲۰.....	۳-۵-۱- قوانین و مقررات ناظر بر کارکرد قانونی دستگاه ها بطور مستمر.....
۲۱.....	۴-۵-۱- قوانین و مقررات برای مجازات بعد از تحقق فساد.....
۲۲.....	۶-۱- تبیین ضرورت و اهمیت بازرسی و نظارت.....
۲۲.....	۱-۶-۱- در نظام اداری.....
۲۲.....	۲-۶-۱- دستگاه های ناظر بر مراحل سه گانه.....

۳۵	۱-۶-۳- دستگاه ها و سازمان های کنترل و نظارت
۳۹	۱-۶-۴- نظارت در نظام بانکی
۳۲	فصل دوم: تبیین نظارت پیشگیرانه دولت و ابعاد حقوقی نظارت بانک مرکزی بر نظام بانکداری
۳۳	۲-۱- نظارت پیشگیرانه دولت و فضاهاى مرتبط با آن
۳۳	۲-۱-۱- شناخت نظارت پیشگیرانه دولت
۳۵	۲-۱-۲- فضاهاى مرتبط با نظارت پیشگیرانه دولت
۳۷	۲-۲- جایگاه بانک مرکزی در نظام حقوقی کشور
۳۹	۲-۲-۱- استقلال بانک مرکزی
۴۱	۲-۲-۲- چالش های حوزه نظارت
۴۳	۲-۲-۳- لزوم تطبیق با استانداردهای روزآمد (بازل)
۴۵	۲-۲-۴- انواع نظارت بانک مرکزی
۴۵	۲-۲-۴-۱- نظارت تأسیسی بانک مرکزی
۴۶	۲-۲-۴-۲- نظارت بر فعالیت مؤسسات
۴۸	۲-۲-۴-۳- نظارت بر انتشار اسناد در وجه حامل
۴۹	۲-۲-۴-۴- نظارت بر انحلال
۴۹	۲-۲-۴-۵- نظارت بر اشخاص و اموال مؤسسه
۵۲	۲-۲-۴-۶- روش های نظارت بانک مرکزی در تنظیم سیاست های پولی کشور
۵۳	۲-۳- راه های مقابله با تخلفات بانکی
۵۳	۲-۳-۱- پیشگیری اولیه
۵۳	۲-۳-۱-۱- شایسته سالاری در نصب و عزل ها
۵۴	۲-۳-۱-۲- توجه به معیشت کارمندان
۵۵	۲-۳-۱-۳- آموزش و ارتقای فرهنگ عمومی

۵۵	۲-۳-۲- پیشگیری ثانویه
۵۶	۲-۳-۱- ایجاد شفافیت
۵۷	۲-۲-۳-۲- تقویت بانکداری الکترونیک
۵۸	۲-۳-۲-۳- مبارزه با تسهیل کننده جرم
۵۹	۲-۳-۲-۴- نظارت غیردولتی
۵۹	۲-۳-۲-۵- رسیدگی به دارایی کارمندان
۶۰	۲-۳-۲-۶- تخصیصی شدن رسیدگی
۶۰	۲-۳-۲-۷- اجرای رویه های استخدامی قوی
۶۲	فصل سوم: اقتدار قانونی نهاد نظارتی در بانکداری
۶۳	۳-۱- عملکرد بانک ها و آشنایی شناسی نظارت بانکی
۶۳	۳-۱-۱- عملکرد بانک ها
۶۳	۳-۱-۱-۱- تجهیز منابع پولی جمع آوری پول
۶۳	۳-۱-۱-۲- تخصیص منابع مصرف پول
۶۴	۳-۱-۲- اهمیت نظارت بانکی و مؤلفه های اصلی آن
۶۵	۳-۱-۲-۱- سیستم نظارتی واحد
۶۶	۳-۱-۲-۲- نظارت یکپارچه
۶۹	۳-۱-۲-۳- چگونگی نظام نظارتی بخش مالی (بانک) در ایران
۷۰	۳-۱-۳- آسیب شناسی نظام نظارت و کنترل در ایران
۷۰	۳-۱-۳-۱- سیاست ها و خط مشی ها
۷۱	۳-۱-۳-۲- کاستی های قوانین و مقررات
۷۲	۳-۱-۳-۳- آسیب شناسی سازمان های کنترل کننده
۷۳	۳-۲- رابطه استقلال و اقتدار نهاد ناظر

مقدمه

از جمله زمینه هایی که سوء استفاده های شغلی آن به وضوح می تواند مشهود باشد، نظام بانکی است. مهم ترین دلیل این امر، وجود و گردش حجم بالای سرمایه و پول و نقدینگی در نظام بانکی است که می تواند احتمال وقوع سوء استفاده ها را بسیار بالا ببرد. ارتباط مسائل پولی و بانکی با اقتصاد ملی - در مفهوم خرد و کلان آن - و نیز وسوسه ای به نام (پول) که همیشه در بانک ها در جریان است، باعث طرح جدی این موضوع شده که چگونه می توان بهترین ابزارها و سازوکارها را برای نظارت بر بانک ها و موسسات مالی به کار گرفت. مطالعات کلی مبین آن است که میان اقتدار نهاد ناظر بر بانکداری و پیشگیری از بسیاری از بحران های مالی و اقتصادی رابطه مستقیم وجود دارد. به علاوه، بانک مرکزی در فرآیند نظارت، دارای نقش و جایگاهی است که نمی توان آن را از ناظرین داخلی بانک ها و سهامداران آنها انتظار داشت. اهمیت نظارت بر بانک ها بر هیچ کس پوشیده نیست. در کشورمان که بخش عمده ای از این نظارت به بانک مرکزی محول شده، باید نقش و جایگاه این نهاد را در نظارت بازشناخت. به علاوه، چنین نیست که در همه کشورهای جهان، نظارت بر بانک ها به نهادهای به نام بانک مرکزی یا معادل آن سپرده شده باشد. از این رو، مطالعه تطبیقی نحوه نظارت بر بانکداری از حیث آگاهی نسبت به موضع دیگر کشورها ضروری به نظر می رسد. بنابراین شناخت اهمیت نظارت بانکی و مولفه های اصلی آن، رابطه استقلال و اقتدار نهاد ناظر، تعدد نهادهای نظارتی و محدوده اختیارات و وظایف آنها، اختیارات، وظایف و تعهدات در نظارت بر بانک ها و تعیین تخلفات مشمول نظارت و ضمانت اجرای آنها از مسائل مهم این نوشتار است.

امروزه نظارت بر فعالیت ها و عملکرد بانک های مختلف از طریق نهادهایی انجام می گیرد که در (قانون) مشخص شده اند. در کشورهای مختلف، این نهادها به سه نوع دسته بندی می شوند که هر یک کارکرد و اهداف خاص خود را دارد. اول؛ نظارت و راهبری یک نهاد عالی (اغلب، بانک مرکزی) که برای صیانت از پول ملی و سیاست های کلان اقتصادی کشور، ضرورت دارد. دوم؛ نظارت درون سازمانی بر بانک ها و موسسات مالی که از طریق مجامع عمومی، هیأت مدیره و بازرسان به منظور حفظ حقوق بانک به عنوان (شخص حقوقی) و سهامداران آن انجام می گیرد. سوم؛ نظارت سهامداران بر بانک های غیردولتی که به موجب لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت مصوب ۱۳۴۷، در مسائل مهم، سهامداران بانک می توانند از طریق دعوت مجمع عمومی صاحبان سهام تصمیماتی که این مجمع - به طور عادی یا فوق العاده - می گیرد، فعالیت های بانک، اعضای هیأت مدیره

مدیرعامل آن را کنترل کنند. روش این نوشتار بصورت تحلیلی-توصیفی است و گفته خواهد شد: قانونی بودن نهادها و ابزارهای نظارت، به تنهایی مفید این معناست که باید نهادهای نظارت در قبال وظایف کلان و جزئی خود پاسخگو باشند. شیوه های نظارت (شفافیت و دقت) لازم را داشته باشند و نتایج حاصل از اعمال نظارت از پشتیبانی قانون برخوردار باشد. به علاوه، هرگاه نتیجه نظارت، حاکی از تخلف بانک و یا موسسه مالی باشد، باید (سازوکارهای قانونی و متناسب) برای تضمین درستی عملکرد و حسب مورد، مسئولیت مدنی، کیفری یا اداری خاطیان فراهم باشد و (ضمانت اجرای صریح قانونی) به موقع و بدون تبعیض به اجرا گذاشته شود.